

ISSN 1561-6908

Економіка: проблеми теорії та практики

Збірник наукових праць

Випуск 255

**Ювілейний
1999-2009 рр.**

Том VI

Дніпропетровський національний університет

Економіка: проблеми теорії та практики

Збірник наукових праць

Випуск 255

Том VI

**Ювілейний
1999-2009 рр.**

ДНУ
Дніпропетровськ
2009

УДК 336
ББК 65.01
Е 45

Друкується відповідно до постанови Вченої Ради
Дніпропетровського національного університету

Головний редактор:

д-р екон. наук, проф. *Анатолій Антонович Покотілов*

Редакційна колегія:

д-р фіз.-мат. наук *С. О. Смірнов*, д-р екон. наук *В. А. Ткаченко*,
д-р техн. наук *О. М. Марюта*, д-р екон. наук *Л. В. Попкова*,
д-р екон. наук *О. В. Ковальов*, д-р екон. наук *Я. Г. Берсуцький*,
д-р техн. наук *Ю. Д. Морозов*, д-р екон. наук *Г. О. Крамаренко*,
д-р екон. наук *О. С. Галушко*, д-р техн. наук *Р. Б. Тян*, д-р екон. наук *В. В. Дорофійенко*,
д-р екон. наук *О. Й. Шевцова*, д-р наук з державного управління *М. Х. Корецький*

Рецензенти:

д-р екон. наук, проф. Дніпропетровського національного університету: *І. Л. Сазонець*;
д-р екон. наук, проф. Дніпропетровської державної медичної академії: *А. В. Батура*

Е 45 Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. —
Випуск 255: В 9 т. — Т. VI. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. — 296 с.

ISBN 978-966-8736-05-6

У збірнику аналізуються актуальні проблеми економіки.
Для студентів, аспірантів та викладачів вузів.

УДК 336
ББК 65.01

ISBN 978-966-8736-05-6

© Колектив авторів, 2009

ЗМІСТ

Том I

Слободяник Т.М. МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМУ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	31
Стефанишин В. УРОКИ СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ ХХ СТ. ДЛЯ УКРАЇНИ	36
Тичина О.Л. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА	43
Бортнік А.М. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ПРОЦЕСНОГО УПРАВЛІННЯ І ПЕРЕДУМОВИ ЇЇ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ	50
Величко А.Е. ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНО- ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ЧЕРЕЗ МОТИВАЦІЮ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	56
Кудря Я. В. СТВОРЕННЯ І РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР УПРАВЛІННЯ КОРПОРАЦІЯМИ В МАШИНОБУДУВАННІ УКРАЇНИ (ЧАСТИНА I)	68
Українська Л.О., Рябик Г.Є. УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА НАЦІОНАЛЬНОМУ І МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ	79
Наумов О.О. ВПЛИВ БАНКІВСЬКОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУ НА ТЕХНОЛОГО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	87
Климова С.О. АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ТОРГОВОГО РЕЖИМУ КРАЇН ЄС	92

Тарасюк М.В.

ОПТИМІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МЕРЕЖІ В ХОДІ ВПРОВАДЖЕННЯ СЛУЖБИ КОНТРОЛІНГУ.....1276

Малиш І.М., Спірідонова К.О.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ1284

Редько В.Є.

ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....1292

Мелих Е.А.

КОНЦЕПЦИЯ ОЦЕНКИ УРОВНЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АДАПТАЦИИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ1298

Погорельская В.Я., Андриенко В.М., Ситникова М.Г.

СИСТЕМА СБАЛАНСИРОВАННЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ - АКСИОМА ЭФФЕКТИВНОЙ ЭКОНОМИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....1304

Братанич М.В.

НАПРАВЛЕНИЯ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....1310

Коева Ж.В.

ТРАНСФОРМАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ЭКОНОМИКЕ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА.....1315

Пашенко Л.О., Фінагіна О.В

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ1322

Лысанова А.М., Семененко А.О.

НАПРАВЛЕНИЯ И УСЛОВИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ АНАЛИЗА СИСТЕМ УПРАВЛЕНИЯ.....1327

Доюн Т.М.

ФАКТОРИ, ЩО ЗУМОВЛЯЮТЬ ЕФЕКТИВНІСТЬ КОНЦЕНТРАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА.....1332

Чебан Т.М.

ТЕСТИ РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРУДЕНЦІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ.....1338

Том VI

Василенко Ю.О.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА В ГОСПОДАРСТВАХ СТЕПОВОГО РЕГІОНУ.....1346

Пивовар В.С., Величко А.Є.

СУЧАСНИЙ ТЕХНІЧНИЙ РІВЕНЬ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЗРОШУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДОЩУВАЛЬНОЇ І ПОЛИВНОЇ ТЕХНІКИ В УКРАЇНІ І СВІТІ.....1351

Чернецька О.В.

ЕКОНОМЕТРИЧНА МОДЕЛЬ ЗАЛЕЖНОСТІ РІВНЯ ВИТРАТ ВІД ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ.....1361

Білорусов О.С.

СУТНІСТЬ ТА ЗАКОНОДАВЧЕ СУПРОВОДЖЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СУБ.....1368

Матусевич К.М.

ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ І ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ.....1377

Жуковська Т.О.

МОТИВУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ЯК ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ МАШИНОБУДУВАННЯ1387

Матушевская Е.А.

К ВОПРОСУ О ПРОБЛЕМАХ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ.....1399

Долішня Т.І.

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ НА СОРТОДОСЛІДНИХ СТАНЦІЯХ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ НИМИ.....1406

Сорокин М.Е.

МАЛЫЕ ИННОВАЦИОННЫЕ ПРЕДПРИЯТИЯ: ОСОБЫЕ РИСКИ И ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСИРОВАНИЯ1419

Майдырова А.Б. Бирюков В.В.

ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ РЕГИОНА.....1428

Боримська К.П.

ПОБУДОВА РОБОЧОГО ПЛАНУ РАХУНКІВ В УМОВАХ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ОБРОБКИ ДАНИХ.....1433

Васильєва Н.К.

АНАЛІЗ СТАНУ ТА МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ КРИЗИ.....1442

Ганечко І.Г.

ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ В УМОВАХ ДЕФИЦИТУ
ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ. ЗАДАЧІ ПЕРЕІНВЕСТИЦІЙНОЇ
СТАДІЇ ПРОЕКТУ1448

Полозова Т.В., Журавель М.Ю.

ПРОЦЕС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВА1454

Грицишен Д.О.

ОБЛІКОВА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КАПІТАЛУ ЯК ФАКТОРУ
ВИРОБНИЦТВА: ДОСВІД МУСУЛЬМАНСЬКИХ КРАЇН.....1460

Височіна Л.В.

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ РИНКОВИХ
ПЕРЕТВОРЕНЬ1466

Авдєєва Н.Є.

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНИХ ФАКТОРІВ ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....1471

Захарченко П.В.

МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ СИНЕРГЕТИЧНИМ ЕФЕКТОМ
РЕГІОНАЛЬНОГО КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ.....1477

Черевко О.О.

ПРОГНОЗНІ ВАРІАНТИ РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ
РЕГІОНУ1486

Глінкіна Д.В.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА: РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ.....1493

Шпильова В.О.

НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ
СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ1500

Фімар С.В.

ПРИНЦИПИ Й МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ
РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ1506

Панасюк В.М., Ковальчук Є.К.

КОМУКАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ.....1511

Любченко О.М.

КОМПЛЕКСНЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА
РЕГІОНАЛЬНОГО ЗРОСТАННЯ.....1517

Фіщенко О.М.

ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ
ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ.....1523

Димитрова А.Н.

СИСТЕМА СТРАТЕГІЧЕСКОГО КОНТРОЛЯ СТРАТЕГІИ
ИННОЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО
ПРЕДПРИЯТИЯ1531

Шарко М.В., Буренко Ю.А.

ИЕРАРХИЧЕСКАЯ СТРУКТУРА УПРАВЛЕНИЯ
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬЮ ПУТЁМ ОПТИМИ-
ЗАЦИИ РЕСУРСОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО
ПРОИЗВОДСТВА.....1539

Сіташ С.Д.

МІСЦЕ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ У СИСТЕМІ
ФІНАНСОВИХ ПЛАНІВ ДЕРЖАВИ1546

Кошій О.В.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО
АНТИЦИКЛІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ
ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ1551

Круш В.В.

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ
КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ В УКРАЇНІ1557

Москва М.Г.

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ТОРГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....1564

Вигівська І.М.

ОЦІНКА ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ РИЗИКІВ В
БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ1571

Рябенко Г.М.

ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В
ОВОЧЕКОНСЕРВНОМУ ПІДКОМПЛЕКСІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ.....1588

Оскільки побудова відповідної фінансової моделі є критично важливим питанням для успішної реалізації інвестиційного проекту, дане питання потребує окремого, поглибленого дослідження.

IV. Висновки

Отже, в сучасних економічних умовах, коли суттєве банківське кредитування проектів як вітчизняними, так і іноземними фінансовими установами, є малоймовірним, компромісним варіантом кредитування крупних проектів можуть бути методи проектного фінансування, які дозволяють акумулювати різноманітні джерела фінансування та розподілити ризики між багатьма учасниками проекту. Проте відсутність значних джерел боргового фінансування, законодавчої та нормативної бази в сфері проектного фінансування, недостатній розвиток ринкової інфраструктури, не сприятливий в цілому інвестиційний клімат, тощо, перешкоджають розвитку проектного фінансування в Україні.

Перспективи подальшого розвитку проектного фінансування залежать також від ряду мікроекономічних факторів. Обмежений досвід з реалізації проектів, відсутність кваліфікованих учасників проектного фінансування створюють ряд обмежень для розвитку нормального інвестиційного процесу в реальному секторі економіки.

В практиці фінансування інвестиційних проектів критеріальними для прийняття рішень потенційними інвесторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами є результати передінвестиційної фази проекту. Тому особлива увага має бути приділена задачам, необхідність вирішення яких постає на початковому етапі реалізації проекту.

Теоретичні та практичні аспекти нової для України форми фінансування з врахуванням особливостей національного бізнес-середовища потребують подальшого дослідження та обґрунтування.

Література.

1. Баринов А. Э. Проджект файненшинг. Технологии финансирования инвестиционных проектов. – М.: Ось-89, 2008.
2. Боди Э., Кейн А., Маркус А. Принципы инвестиций. – К.: Вильямс, 2008.
3. Йескомб Э. Р. Принципы проектного финансирования: Пер. с англ. – М.: Вершина, 2008.
4. Катасонов В. Ю., Морозов Д. С., Петров М. В. Проектное финансирование: мировой опыт и перспективы для России. – М.: Анкил, 2001.
5. Кольцова И. В., Рябых Д. А. Практика финансовой диагностики и оценки проектов. – К.: Вильямс, 2007.
6. Шарп Ф., Александер Г., Бейли Д. Инвестиции: Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2009.

К.е.и. Полозова Т.В., Журавель М.Ю.

Харківський національний університет радіоелектроніки

ПРОЦЕС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Запропоновано процес забезпечення економічної безпеки підприємства розглядати як послідовність ключових етапів: аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, розробка концепції економічної безпеки, стратегічне планування, тактичне планування, оперативна реалізація запланованих дій, оцінка економічної безпеки підприємства за її функціональними складовими та загальною оцінкою.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, забезпечення економічної безпеки, функціональні складові економічної безпеки.

I. Вступ.

В сучасних умовах господарювання підприємства змушені працювати в умовах постійних змін економічного та суспільно-політичного середовища, а тому поряд з внутрішніми загрозами повинні протидіяти й загрозам зовнішнього характеру. Це свідчить про неможливість ефективного функціонування підприємства без забезпечення його економічної безпеки, що є досить складною проблемою і в сучасних умовах здобуває все більшу актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вчених як в Україні, так і в країнах ближнього і далекого зарубіжжя займаються питаннями, пов'язаними з забезпеченням економічної безпеки підприємств. Вагомий внесок в розкриття проблеми економічної безпеки зробили В. Пономарьов [1], Д. Пілова [2], О. Бондаренко [3], Д. Ковальов [4], Є. Олейников [5], Т. Кузенко [6], А. Кірієнко [7] та інші. Проте, у розробці зазначеної проблеми залишається ряд невирішених та дискусійних питань. Зокрема, практично відсутній єдиний підхід до визначення категорії «економічна безпека підприємства», потребують подальшого вдосконалення питання щодо забезпечення економічної безпеки підприємства.

II. Постановка задачі.

На сучасному етапі розвитку економіки України велика кількість вітчизняних підприємств знаходиться у кризовому становищі. Тому перед підприємствами постає актуальна задача побудови системи забезпечення економічної безпеки підприємства з метою протидії загрозам зовнішнього та внутрішнього походження. Саме підвищення рівня економічної безпеки має закласти підґрунтя для виведення підприємств з кризового стану й подальшого їх ефективного розвитку.

Виходячи з актуальності та ступеня розробки даної проблеми метою дослідження є уточнення сутності поняття економічної безпеки та удосконалення

© Полозова Т.В., Журавель М.Ю., 2009

процесу забезпечення економічної безпеки підприємства.

III. Результати.

Сьогоднішнє кризове становище великої кількості вітчизняних підприємств в значній мірі зумовлено не лише нестабільним соціально-економічним й суспільно-політичним становищем у країні, але й недостатнім рівнем науково-методологічних основ забезпечення економічної безпеки підприємств.

Аналіз літературних джерел свідчить про несформованість понятійного апарату в сфері економічної безпеки. Узагальнивши існуючі підходи до визначення сутності економічної безпеки підприємства, можна констатувати поляризованість методології дослідження від надто широкого визначення – ефективне використання ресурсів для забезпечення стійкого розвитку підприємства, до дуже вузького бачення змісту терміну з позицій захисту інформації.

Вчені трактують поняття економічної безпеки з різних сторін. Так, у роботі [1] економічна безпека розглядається як міра гармонізації в часі й просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів навколишнього середовища, які діють поза межами підприємства. Такий підхід розкриває поняття з точки зору захисту економічних інтересів підприємства.

З іншого погляду Пілова Д.П. [2] розглядає економічну безпеку як здатність підприємства чинити опір сукупному впливу загроз макро- та мікросередовищ з метою досягнення своєї стратегічної мети в результаті усіх видів діяльності. Бондаренко О.М. [3], Ковальов Д. та Сухорукова Т. [4] як і попередній автор застосовують підхід, орієнтований на захист від загроз факторів навколишнього середовища. Однак їх бачення також висвітлює лише один бік проблеми.

Деякі автори [5-7] трактують економічну безпеку з позицій ресурсно-функціонального підходу, відзначаючи можливість ефективного використання ресурсів підприємства для уникнення внутрішніх та зовнішніх загроз. Таким чином, жодне з наведених визначень не дозволяє розкрити сутність категорії повністю. Тлумачення економічної безпеки різняться в залежності від аспектів, що цікавлять того чи іншого автора.

Узагальнюючи наведені підходи, найбільш повно економічну безпеку можна характеризувати як стан захищеності життєво важливих інтересів підприємства від різноманітних внутрішніх та зовнішніх загроз, що гарантує найбільш продуктивне використання корпоративних ресурсів для підвищення ефективності функціонування підприємства і забезпечення його стабільного розвитку.

Протягом останніх років деякі вітчизняні підприємства створюють у своїй структурі спеціальні підрозділи, основним завданням яких є забезпечення економічної безпеки. Однак більшість з цих підрозділів не мають добре розробленої та ефективно функціонуючої системи забезпечення економічної безпеки. Цей аспект суттєво знижує ефективність їх функціонування та обумовлює потребу у розробці самої системи забезпечення економічної безпеки підприємств.

ва. В той же час саме створення таких підрозділів є позитивним вектором розвитку сучасних підприємств і свідчить про деяке розуміння суб'єктами господарювання основних задач економічної безпеки підприємства, до яких слід віднести забезпечення:

- найбільш продуктивного використання корпоративних ресурсів;
- фінансової стійкості та незалежності підприємства;
- високого рівня інтелектуального потенціалу підприємства, ефективності корпоративних НДДКР;
- технологічної незалежності та високого рівня конкурентоспроможності технічного потенціалу, використання передової техніки та технологій, які відповідають сучасним світовим стандартам;
- високої ефективності інноваційного управління підприємством, оптимальності його організаційної структури;
- екологічної безпеки, тобто мінімізації руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища;
- необхідного рівня інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-господарської діяльності;
- захисту від несанкціонованого доступу до закритої інформації та захисту від промислового шпигунства;
- безпеки життя та здоров'я співробітників підприємства, захисту його майна;
- якісної правової захищеності усіх аспектів діяльності підприємства.

В науковій літературі прийнято виділяти фінансову, інтелектуально-кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, інформаційну, екологічну та силову функціональні складові економічної безпеки підприємства [8].

Найбільш значущою серед цих складових у сучасних умовах господарювання слід вважати фінансову, оскільки для забезпечення стійкості функціонування підприємства в цілому необхідно мати стає фінансове становище. При цьому стабільний рівень прибутку підприємства забезпечить дотримання його життєво важливих економічних інтересів і запобігання внутрішніх та зовнішніх загроз фінансовому стану.

Процес забезпечення економічної безпеки підприємства можна представити як послідовність певних етапів, які схематично зображені на рисунку 1. На першому етапі процесу забезпечення економічної безпеки необхідно провести комплекс підготовчих заходів. Саме від цього етапу в значній мірі залежить, яким чином будуть сформовані органи економічної безпеки, які фінансові, людські ресурси будуть виділені на забезпечення економічної безпеки та інше.

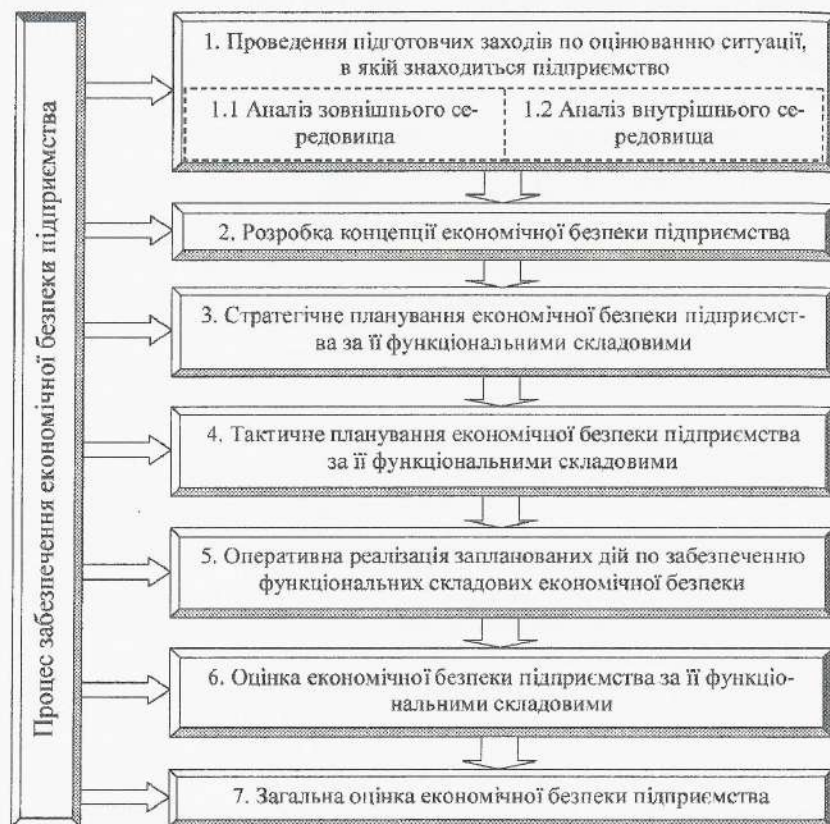

Рисунок 1 – Процес забезпечення економічної безпеки підприємства

Отже, перш ніж приймати рішення з питань економічної безпеки, розробляти концепцію, займатись плануванням необхідно оцінити середовище, в якому функціонує підприємство.

По-перше, потрібно провести всебічний аналіз зовнішнього середовища на макро- та регіональному рівні, а також аналіз потенційних та діючих партнерів та конкурентів. Вплив зовнішнього середовища може бути як сприятливим, так і навпаки, спричиняти небезпеки та загрози економічній безпеці підприємства. Отже оцінці підлягає соціально-економічна, політична ситуація в країні та в регіоні, стан правової бази, стан ринкового середовища (наявність реальних та потенційних конкурентів, наявність необхідних ресурсів, ринків збуту, цінова політика, стан інфраструктури ринку) та інше. При аналізі зовнішнього середовища особливу увагу слід приділяти вивченню партнерів по бізнесу та конкурентів, оскільки встановлення зв'язків з недобросовісними контрагентами, напри-

клад, через порушення ними договірних зобов'язань, може призвести до тяжких економічних наслідків, як і промислове шпигунство з боку конкурентів.

По-друге, вивченню підлягає становище самого підприємства. Проводиться комплексний аналіз стану фінансової, інтелектуально-кадрової, техніко-технологічної, інформаційної, політико-правової, екологічної та силової функціональних складових економічної безпеки. Також аналізується ресурсний потенціал підприємства, міра захищеності об'єктів безпеки, надійність кадрового потенціалу, можливості підприємства по створенню та забезпеченню функціонування корпоративної служби безпеки та інше.

Проведення всіх цих заходів є принципово важливим етапом, оскільки надає суттєво значущу інформацію для розробки концепції економічної безпеки підприємства, реалізація якої є необхідною умовою для забезпечення стійкого і безпечного розвитку підприємства.

На основі виробленої концепції здійснюється стратегічне планування за функціональними складовими економічної безпеки. При складанні стратегічного плану розробляється комплекс заходів по забезпеченню функціональних складових і в цілому економічної безпеки підприємства, визначається послідовність та строки виконання заходів, розраховується найбільш оптимальна схема ресурсного забезпечення та призначаються відповідальні виконавці.

Наступним етапом процесу забезпечення економічної безпеки є тактичне планування. Цей етап передбачає створення різноманітних тактичних планів по забезпеченню окремих складових економічної безпеки, планів роботи структурних підрозділів, планів по усуненню та нейтралізації загроз економічній безпеці та інших.

Оперативна реалізація запланованих дій по забезпеченню функціональних складових економічної безпеки загалом є втіленням головних положень розробленої концепції та стратегії економічної безпеки підприємства.

На заключному етапі здійснюється оцінка економічної безпеки підприємства за окремими складовими та загальна оцінка. На сьогодні відомо ряд підходів до оцінки стану економічної безпеки. Зокрема, у роботі [8] пропонується оцінювати рівень економічної безпеки за допомогою сукупного критерію шляхом зважування та підсумовування окремих функціональних критеріїв, визначених за допомогою порівняння можливого збитку, який може бути нанесений підприємству, та ефективності заходів по запобіганню такого збитку. Автори наукової праці [5] для такої оцінки використовують сукупний критерій, який визначається на підставі думок експертів за частковими функціональними критеріями економічної безпеки підприємства. У роботі [1] наводиться підхід, який передбачає використання критерію оцінки рівня економічної безпеки підприємства, який розраховується як відношення рівня економічної безпеки підприємства й інвестицій, необхідних для забезпечення його економічної безпеки. Ці та інші підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства мають свої переваги та недоліки. Тому при виборі методики оцінки необхідно визначитися який з

підходів найбільш повно відповідає потребам системи управління того чи іншого підприємства та зможе надати більш об'єктивні результати.

IV. Висновки.

Застосування запропонованих рекомендацій дозволить забезпечити науково-обґрунтований підхід до формування системи економічної безпеки підприємства, який носить комплексний характер. Це зумовлено наявністю етапів аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, планування та кількісної оцінки рівня економічної безпеки підприємства.

Предметом подальших досліджень може бути більш детальна розробка кожного з етапів процесу забезпечення економічної безпеки підприємства.

Література

1. Козаченко А.В., Пономарев В.П., Ляшенко А.Н. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: Монография. – К.: Либра, 2003. – 280 с.
2. Пілова Д.П. Формування та оцінка економічної безпеки гірничо-збагачувальних підприємств: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / Криворізький технічний університет. – Кривий Ріг, 2007. – 20 с.
3. Бондаренко О.М. Оцінка економічної безпеки авіакомпанії: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.07.04 / Національний авіаційний університет. – К., 2004. – 19 с.
4. Ковалев Д., Сухорукова Т. Экономическая безопасность предприятия // Экономика Украины. – 1998. – № 10. – С. 48-51.
5. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е.А. Олейникова. – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997. – 288 с.
6. Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств в умовах ринкової економіки: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Європ. ун-т фінансів, інформац. систем, менеджменту і бізнесу. – К., 2004. – 18 с.
7. Кірієнко А.В. Механізм досягнення і підтримки економічної безпеки підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2000. – 19 с.
8. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2005. – 608 с.

Грицишен Д.О.

Житомирський державний технологічний університет

ОБЛІКОВА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КАПІТАЛУ ЯК ФАКТОРУ ВИРОБНИЦТВА: ДОСВІД МУСУЛЬМАНСЬКИХ КРАЇН

Анотація. Дослідження присвячене вирішенню проблемних питань облікової інтерпретації капіталу як фактору виробництва з врахуванням досвіду країн зони поширення ісламу з позицій його ролі в забезпеченні соціальної справедливості в суспільстві

Ключові слова: капітал, фактори виробництва, риба, гарар.

I. Вступ.

Категорія капіталу є провідною в економічній та обліковій науці. Сучасні підходи до сутності даної категорії з розвитком науки набувають більш дискусійного характеру, адже його трактування різними економічними науками визначається по-різному, особливо це проявляється в бухгалтерському обліку та економічній теорії. «Капітал виступає центральною категорією в економіці кожного господарства. Навколо поняття капіталу завжди відбувалися дискусії як серед економістів, так і серед бухгалтерів.» [2, С. 115]. Така невизначеність капіталу в економічних науках призводить до ряду проблем теоретичного та практичного характеру, особливо це проявляється в системі бухгалтерського обліку та її взаємодії з економічною та правовою системами певної країни.

II. Постановка задачі.

Метою даного дослідження є з'ясування та вирішення основних проблемних питань облікової інтерпретації капіталу як фактору виробництва з врахуванням досвіду країн зони поширення ісламу, що дозволить визначити напрями розвитку соціальної справедливості в суспільстві.

III. Результати.

Згідно з тлумаченням економічної теорії капіталу - це майно підприємства, яке використовується в ході господарської діяльності. Бухгалтерський облік визначає капітал як джерело утворення майна підприємства. Говорячи про капітал як фактор виробництва, необхідно дотримуватися позиції економічної теорії. В бухгалтерському обліку поняття капіталу як фактору виробництва інтерпретується в активах підприємства, які виступають об'єктом бухгалтерського обліку.

Проте між різними підходами до сутності капіталу існує тісний взаємозв'язок, що пов'язаний з категорією власності (рисунок 1).

Таким чином, економічна теорія вказує на об'єкту (майно) сторону фактору виробництва, а бухгалтерський облік на суб'єктивну (власник майна).

Економіка: проблеми теорії та практики

Збірник наукових праць

Випуск 255

У 9 томах

Том VI

Українською, російською і англійською мовами

Видається з квітня 1996 р., виходить раз на місяць
Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації КВ
№ 3354 від 10 липня 1998 р.

Відповідальний редактор *С. В. Єкімов*
Комп'ютерна верстка *В.Б. Гордашевський*

Здано до друку 05.09.2009. Підписано до друку 07.09.2009.

Формат 60·84 ¹/₁₆. Спосіб друку – ризограф.
Ум. друк. арк. 16,45. Тираж 300 прим.

Видавництво "Наука і освіта"
Свідоцтво про внесення до Держреєстру ДК № 919 від 21.05.2002 р.
м. Дніпропетровськ, вул. Бердянська, 61б
тел. (056) 370-13-13, (0562) 35-78-19, 34-29-61